

SJÄLVSTYRELSEPOLITISKA NÄMNDENS för-
nyade YTTRANDE över landskapsstyrelsens
vid landstingsåret 1973-74 enligt 32 §
landstingsordningen avgivna berättelse.

Sedan landstinget icke oförändrat godkänt självstyrelsepolitiska nämndens förslag till yttrande över landskapsstyrelsens enligt 32 § landstingsordningen avgivna berättelse såvitt gäller avsnittet om fastighetsförmedlingen och landstinget på grund därav återremitterat ärendet till nämnden, får nämnden, som hört lantrådet Alarik Häggblom och lagberedningschefen Sune Carlsson vördsamt anföra följande.

En av frågeställningarna beträffande fastighetsförmedlare har varit huruvida dessa är att hänföra till mäklaryrket och sålunda enligt 11 § 2 mom. 10 punkten självstyrelselagen underlyder rikets lagstiftningsbehörighet. Den förordning om fastighetsförmedlare i riket som utfärdats med stöd av rikets lag angående rättighet att idka näring skulle ge vid handen att fastighetsförmedling räknas till mäklaryrket. Även andra uppfattningar om innebörden av ordet mäklare har gjort sig gällande. Bland annat framhålles att språkbruket vid beteckningen mäklare är vacklande och otillförlitligt. Uppenbart är att begreppet mäklare tidigare allmänt använts i vidare bemärkelse. Verksamhetsområden, som kunnat hänföras under denna samlande benämning har genom samhällsutvecklingen fått en sådan betydelse att de bildat från mäklarbegreppet också i juridisk mening fristående rättsområden med särskild lagstiftning. Av dessa kan nämnas lagstiftningen om skeppsklarerare, auktionsförrättare samt bostads- och arbetsförmedling.

Osäkerheten i fråga om fastighetsförmedlingen i förhållande till mäklarbegreppet återspeglas även av Ålandsdelegationens tvenne olika ställningstaganden liksom av länsstyrelsens uppfattning om tillämpningen på Åland av förordningen om fastighetsförmedling. Entydiga svar eller definitioner när det gäller särskilt fastighetsförmedling i landskapet, med dess nära anknytning till näringsrätten och jordförvärvsfrågan, föreligger enligt självstyrelsepolitiska nämndens åsikt icke.

Ålandsdelegationens ställningstagande år 1956 är refererat i självstyrelsepolitiska nämndens tidigare yttrande.

Ålandsdelegationen har i sitt yttrande 1973 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till länsstyrelsen om tillämpningen av riksförordningen om fastighetsförmedlare, tolkat stadgandena i självstyrelselagen jämfört med rikets näringslag och förordning om fastig-

hetsförmedlare så, att detta område är hänfört till rikets lagstiftningsbehörighet.

Ålandsdelegationens nämnda skrivelser i ärendet samt högsta domstolens utlåtande från år 1956 bifogas.

Frågan har även varit, huruvida fastighetsförmedlingsyrket enligt tidigare självstyrelselag var hänförd till landstingets lagstiftningsbehörighet. Icke heller denna fråga är enligt självstyrelsepolitiska nämndens åsikt helt klarlagd och kan i detta sammanhang därför inte läggas till grund för tolkningen av den nya självstyrelselagen. Enligt den tidigare självstyrelselagen hänfördes till rikets kompetens bland annat.

"Handels-, växel- och sjörätt: annan privaträtt, dock icke lagstiftningen om idkande av jordbruk, fiske och andra näringar och yrken, med undantag av grunderna för rätt att idka näring och yrke;"

Handelsrätten tillkom enligt detta rikets behörighet. Härom framhåller Tollet-Uggla i sin kommentar till lagstiftningen angående självstyrelse för Åland följande:

"Handelsrätten, som i de flesta utländska rättssystem utgör en del av den speciella privaträtten, har hos oss till väsentlig del reglerats genom rättssatser, hörande till civilrätten, närmaste obligationsrättens område. Hit höra: läran om köp och leverans, bolagsrätten, rättssatser angående s.k. illojal konkurrens, handelsagentur, handelsresande, mäklare, skeppsklarerare och auktionsförrättare etc. Handelsrätten utsträcker sig även till den speciella privaträttens gebit. Till denna gren av handelsrätten räknas bl.a. lagstiftningen angående handelsregister, varumärke, firma och prokura, den privata sjörätten, den privata försäkringsrätten, lagstiftning angående uppslags- och warrantrörelse, växel- och checkrätten etc. Gränsen mellan handelsrätten och vissa närbesläktade rättsgebit är icke skarpt uppdragen; särskilt är detta fallet med handelsrätten och näringsrätten, vilka i flere punkter gripa in i varandras områden. Huruvida en rättsats skall anses tillhöra den ena eller andra gruppen kan sålunda bli föremål för prövning, det kommer härvid an på vilketdera intresset, det handelsrättsliga eller det näringsrättsliga, skall anses övervägande."

Självstyrelsepolitiska nämnden konstaterar att den nya självstyrelselagen, lika litet som den gamla av år 1920, icke med tillräcklig tydlighet kunnat uppdra gränserna mellan statens och landskapets behörighet. Förenämnda Tollet-Uggla konstaterar i sin kommentar vad

som fortfarande kan anses gälla i sak: "En del principiella behörighetsfrågor är dock fortfarande olösta och nya sådan yppa sig i den mån landskapet gör bruk av sin lagstiftningsrätt."

Avgörandet i sådana frågor har i allmänhet underkastats kompetensprövning i härför vedertagen ordning, genom ålandsdelegationen, högsta domstolen och republikens president.

Självstyrelsepolitiska nämnden önskar framhålla, att den helt omfattar principen att, där av stadgandena i självstyrelselagen klart framgår, huruvida ett visst rättsområde eller ärende är hänfört till rikets eller självstyrelsens kompetensområde, så bör detta följas. I oklara fall däremot kan vänligtvis definitivt besked om stadgandenas tolkning ernås endast genom att ärendet underkastas kompetensprövning i nämnd ordning. Sammanfattningsvis vill nämnden framhålla att den vid sin bedömning av, huruvida frågan varit klarlagd eller inte, beaktat följande omständigheter, som talat för nämndens tidigare ställningstagande, nämligen,

- att den tidigare självstyrelselagen icke entydigt fastslagit att fastighetsförmedlingen skulle ha varit hänförd till landskapets behörighet och att frågan heller inte under den första självstyrelse-lagens giltighetstid underkastats prövning i ålandsdelegationens eller högsta domstolen,

- att i fråga om den nya självstyrelselagen, olika uppfattningar gjort sig gällande beträffande fastighetsförmedlingens hänförande till rikets eller landskapets kompetensområde,

- att innebörden i begreppet mäklare i många fall ansetts oklar i språkligt avseende,

- att mäklarbegreppet tidigare även omfattat verksamheter, som genom samhällsutvecklingen fått särskild betydelse och omfattning och på den grund bildat begreppsmässigt och juridiskt fristående rättsområden,

- att fastighetsförmedlingen i högre grad är anknuten till de till landskapet i huvudsak hörande lagstiftningsområdena, såsom näringsrätten samt jord- och vattenrätten än till handelsrätten närstående områden och till mäklarbegreppet i inskränkt mening,

- att vid handläggningen av landskapslagen om rätt att idka näring i landskapet Åland, ålandsdelegationen beträffande fastighetsförmedlaryrket påpekat att "lagstiftningen tillkommer landskapet" och detta utan anmärkning passerat högsta domstolen.

-4-

Självstyrelsepolitiska nämnden önskar även erinra om stadgandet 13 § 21 punkten enligt vilket angelägenheter, vilka icke blivit ikets lagstiftning förbehållna och vilka med tillämpning av de rundsatser denna paragraf innehåller hör till landskapets lagstiftningsbehörighet.

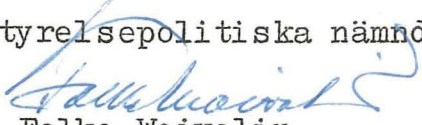
Självstyrelsepolitiska nämnden har mot ovan angivna bakgrund i texten till sitt tidigare yttrande, å ena sidan icke velat förpliktiga andskapsstyrelsen till särskilda åtgärder, men, å andra sidan ej heller i ärendet velat omöjliggöra framtida initiativ i landstinget, m anledning därtill skulle föreligga.

Med hänvisning till det anförda får självstyrelsepolitiska nämnden fördsamt

att nämnden vidblir sitt tidigare yttrande.

Mariehamn, den 9 maj 1974.

På självstyrelsepolitiska nämndens vägnar:

Folke Woivalin

talman

Henrik Gustafsson
sekreterare.

Närvarande i självstyrelsepolitiska nämnden: ordföranden, talman Folke Woivalin, viceordföranden Nils Dahlman samt ledamöterna Olof ansson, Viktor Arvidsson och Runar Wilén.

Ålands landstings beslut ang. rätt att idka näring.

a) Ålandsdelegationens betänkande:

Till Justitieministeriet

från Ålandsdelegationen.

Medelst remiss av den 23 sistlidne april K. P. N:o 27/8 Oik.min. 1956 har Ministeriet inbegärt Ålandsdelegationens utlåtande i anledning av Ålands landstings beslut angående antagande av en landskapslag om rätt att idka näring i landskapet Åland.

Till fullgörande härav har delegationen äran framhålla följande.

Enligt 13 § 1 mom. 9 punkten självstyrelselag för Åland tillkommer landstinget behörighet att lagstifta i landskapet rörande angelägenhet, då ärendet angår näring, för vars utövande enligt lag erfordras anmälan eller tillstånd, och näring till självförsörjning, med iakttagande av näringsfrihetens grundsats; uppdelning i fria och reglementerade näringar samt annan än i 11 § 2 mom. avsedd näringsrätt".

I landstingsbeslutet hava upptagits de i 4 § självstyrelselagen ingående inskränkande bestämmelserna om rätt att idka sådan näring, för vars utövande erfordras anmälan eller tillstånd. Den omständigheten, att lagstiftningen rörande viss i 11 § 2 mom. självstyrelselagen avsedd näring är förbehållen rikets lagstiftande organ, utgör enligt delegationens åsikt icke hinder för landskapet att i sin näringslag intaga de grundstadganden om rätt att idka näring i landskapet Åland, vilka ingå i självstyrelselagens 4 §. Enär landstingets lagstiftningsbehörighet omfattar även uppdelning i fria och reglementerade näringar, samt landstinget enligt 14 § 4 mom. självstyrelselagen har rätt att förvinande av enhetlighet och överskådlighet

i landskapslag upptaga sådana bestämmelser av rikslagstiftningsnatur, vilka i sak äro överensstämmande med motsvarande stadganden i rikets lag, har i landstingsbeslutets 5 § kunnat intagas förutom i rikets näringslag angivna näringar även fastighetsförmedlaryrket, beträffande vilken näringsutövning lagstiftningen tillkommer landstinget. Den omständigheten att i 5 § landstingsbeslutet icke nämnts valutahandel och handel med skjutvapen och skjutförnödenheter saknar relevans, enär rikets bestämmelser i dessa ämnen utan vidare äro i kraft jämväl på Åland. Delegationen anser att den i självstyrelselagen stadgade lagstiftningskompetensen för riket, resp. landskapet beträffande de i sistnämnda lagrum uppräknade olika näringarna icke berörs därav, att i landstingsbeslutet uppräknas även till rikets lagstiftningskompetens hänfödda näringar. Ifrågavarande lagrum stadgar nämligen, att de däri nämnda näringarna äro „underkastade de villkor och bestämmelser, som äro eller framdeles varda meddelade i särskilda lagar och författningar".

Vidkommande de straffpåföljder, varom stadganden ingå i landstingsbeslutet, finner delegationen, att desamma kunnat intagas på grund av stadgandena i 13 § 1 mom. 11 punkten självstyrelselagen.

På grund av det anförda finner delegationen, att något hinder för landstingsbeslutets trädande i kraft icke föreligger.

De i ärendet tillkomna handlingarna närslutas.

Helsingfors den 18 maj 1956.

TOR BRENNING.

Leonard Nordling.
Otto Hjalmar Granfelt.

Rudolf Beckman.
Erik Castrén.

Walter Gyllenbögel.

b) Högsta domstolens utlåtande:

Till Republikens President.

I skrivelse av den 1 innevarande juni har justitieministeriet meddelat, att Republikens President vid samma dag i statsrådet skedd föredragning beslutat infordra Högsta domstolens utlåtande i anledning av Ålands landstings den 26 mars 1956 fattade beslut om antagande av landskapslag om rätt att idka näring i landskapet Åland, varhos ministeriet bilagt skrivelsen landstingets beslut med därtill hörande handlingar och Ålands-delegationens yttrande i ärendet.

Med anledning härav har Högsta domstolen i det syfte 14 § 2 mom. självstyrelselagen för Åland den 28 december 1951 stadgar ägnat ifrågavarande landstingsbeslut granskning och får i avseende å utlåtande vördsamt anföra följande:

Jämlikt 13 § 1 mom. 9 punkten självstyrelselagen för Åland tillkommer landstinget lagstiftningsbehörighet angående näring, för vars utövande enligt lag erfordras anmälan eller tillstånd, och näring till självförsörjning, med iakttagande av näringsfrihetens grundsats, uppdelning i fria och reglementerade näringar samt annan än i 11 § 2 mom. samma lag avsedd näringsrätt. Beträffande den del av näringsrätten, som omnämnes i sistsagda lagrum, har lagstiftningsrätten förbehållits rikets lagstiftande organ. Enligt 4 § självstyrelselagen är rätten att inom landskapet driva näring, för vars utövande enligt lag erfordras anmälan eller tillstånd, beroende av i lagrummet nämnda förutsättningar.

I 5 § förevarande landstingsbeslut uppräknas bland de däri nämnda reglementerade näringarna jämväl sådana, beträffande vilka lagstiftningsrätten tillkommer riket, och stadgandet i beslutets 9 § 3 mom. hänför sig till rättfångsväsendet och är sålunda av riks-lagstiftningsnatur. Landstingsbeslutets 3 §

innehåller stadganden om de i 4 § självstyrelselagen reglerade förutsättningarna för näringsutövning. Då landstingsbeslutets berörda stadganden i sak överensstämma, stadgandena i de tvenne förstnämnda lagrummen med motsvarande stadganden i den i riket gällande lagen den 27 september 1919 angående rättighet att idka näring och stadganden i 3 § landstingsbeslutet med stadganden i 4 § 2, 3 och 4 mom. självstyrelselagen, hava de enligt 14 § 4 mom. samma lag för vinnande av enhetlighet och överskådlighet kunnat upptagas i landstingsbeslutet. Jämlikt 13 § 1 mom. 11 punkten självstyrelselagen har landstinget även tillkommit rätt att utfärda de i förevarande beslut ingående bestämmelserna om bötesstraff.

Enligt 4 § 5 mom. självstyrelselagen kan landskapsstyrelsen ehuru de i 2, 3 och 4 mom. samma paragraf stadgade förutsättningarna ej föreligga, då skäl därtill äro, efter prövning i varje särskilt fall lämna tillstånd till sådan näringsutövning, varom i paragrafen är fråga. Jämlikt landstingsbeslutets 4 § kunde dylika tillstånd beviljas för viss tid och återkallas, om i tillståndet givna föreskrifter icke iakttagas. Självstyrelselagen förutsätter dock icke, och det vore jämväl i strid med näringsfrihetens grundsats, att rätten att idka näring kunde begränsas till tiden eller tillstånd till näringsutövning återkallas i andra fall än varom stadgas i lagarna och förordningarna angående reglementerad näring. Landstinget har sålunda i detta avseende överskridit sin lagstiftningsbehörighet, varför Högsta domstolen får hemställa, att Republikens President måtte förordna, att det granskning underkastade landstingsbeslutet finge förfalla.

De justitieministeriets skrivelse bilagda handlingarna återställas härjämte.

Helsingfors den 14 juni 1956.

Högsta domstolen:

TOIVO TARJANNE.

Harald Brunou.

Gunnar Nybergh.

Kurt Kaira.
Lauri Takkunen.

T. Ekholm.

c) Repu

Ålands
fattat bes
lag om
Åland.Vid fö
Jag, seda
utlåtande
gationen
5 § land
däri näm
väl såda
rätten til
beslutets
gångsväse
stiftnings
håller sta
lagen för
för närir
berörda
stadgande
rummen
i riket gä
angående
gandena
gandena
lagen, ha
lag för
skädlighe
tet. Jäml

Näden

gfors 24.9.1973

381

N:o 55/73

Till Handels- och industriministeriet

Handels- och industriministeriet har medelst remiss den 15 juni 1973 Nr 2/230/73 anhållit om Ålandsdelegationens utlåtande angående tillämpligheten av förordningen den 29 februari 1968 om fastighetsförmedlare i landskapet Åland.

Med anledning härav har delegationen äran anföra följande:

stadgandet i 11 § 2 mom. 10 punkten självstyrelselagen för Åland, enligt vilket lagstiftningen om bland annat mäklaryrket hänförs till rikslagstiftningen, har till nu ifrågasättande del samma avfattning som 3 § 13 punkten rikets lag den 27 september 1919 angående rättighet att idka näring i stadgandets ursprungliga lydelse. Det synes därför motiverat att i denna punkt tolka självstyrelselagen i överensstämmelse med innehållet i nämnda rikslag. Denna åter har rikets lagstiftningspraxis tolkats så att mäklaryrket omfattar även fastighetsförmedlaryrket, vilket framgår av att ingressen till förordningen den 29 februari 1968 om fastighetsförmedlare hänvisas till sagda 3 § 13 punkt. På dessa grunder omfattar Ålandsdelegationen Ålands landskapsstyrelses ståndpunkt att förordningen om fastighetsförmedlare såsom förordning till rikslagstiftningen är gällande även i landskapet.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Tor Brenning

Ordförande

Lars Karlsson

Sekreterare

Avskriftens riktighet bestyrker,

i Helsingfors den 7 november 1973

Lars Karlsson

Sekreterare